

WEG TERUG

Levensverhalen van Brabantse (ex-)gedetineerden

Bas Vogelvang

lector reclassering en veiligheidsbeleid

i.s.m. Robin van Halderen en Laurens de Croes

Prison Project Workshop III

Veenhuizen | 6 november 2015

avans
hogeschool

AANLEIDING

Re-integratie blijkt lastig

- 47,3% ex-ged. recidiveert binnen 2 jaar (Wartna e.a., 2014)

Beleidsoriëntatie onderzoek

- Evaluatie van interventies en (nazorg)beleid
- Focus op risicofactoren

Wat missen we dan?

- Proces van terugkeer (incl. sociaal netwerk)
- Perspectief van (ex-)gedetineerden

VRAAG- EN DOELSTELLING

'Welke inzichten geven de levenslopen van ex-gedetineerden in de factoren die bijdragen aan een leven na detentie met of zonder criminaliteit, en welke aanbevelingen zijn te geven voor de nazorg aan ex-gedetineerden'

- Doel:
 - inzicht in proces terugkeer
 - aanbevelingen voor nazorg
- Desistance perspectief
 - Desisters vs. persisters (Maruna, 2001)

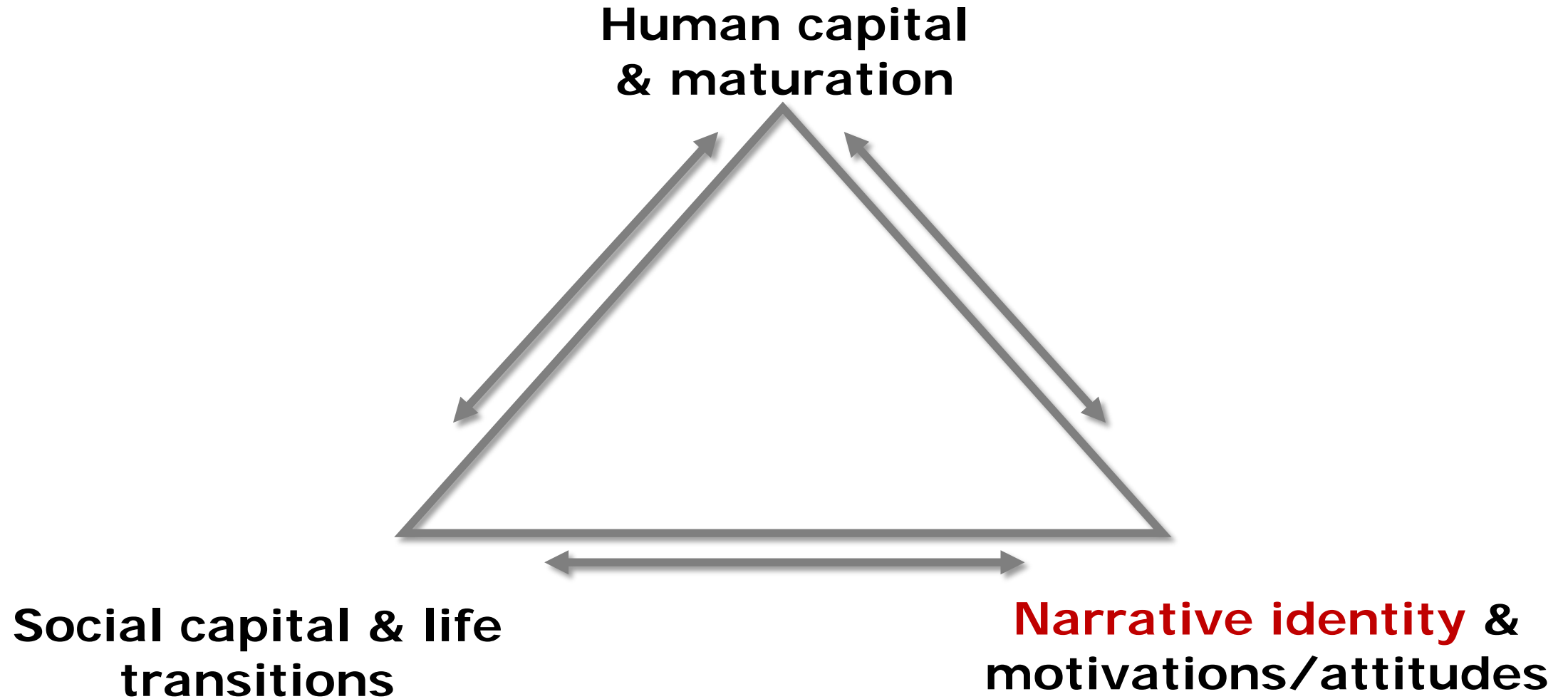
DESI STANCE

- Primaire desistance: iedere pauze in een criminele carrière
- Secundaire desistance: veranderde identiteit

The movement from the behavior of non-offending to the assumption of the role or identity of a "changed person". (Maruna e.a., 2004, p. 274)

- Zig-Zag proces

FACTOREN DESISTANCE FROM CRIME

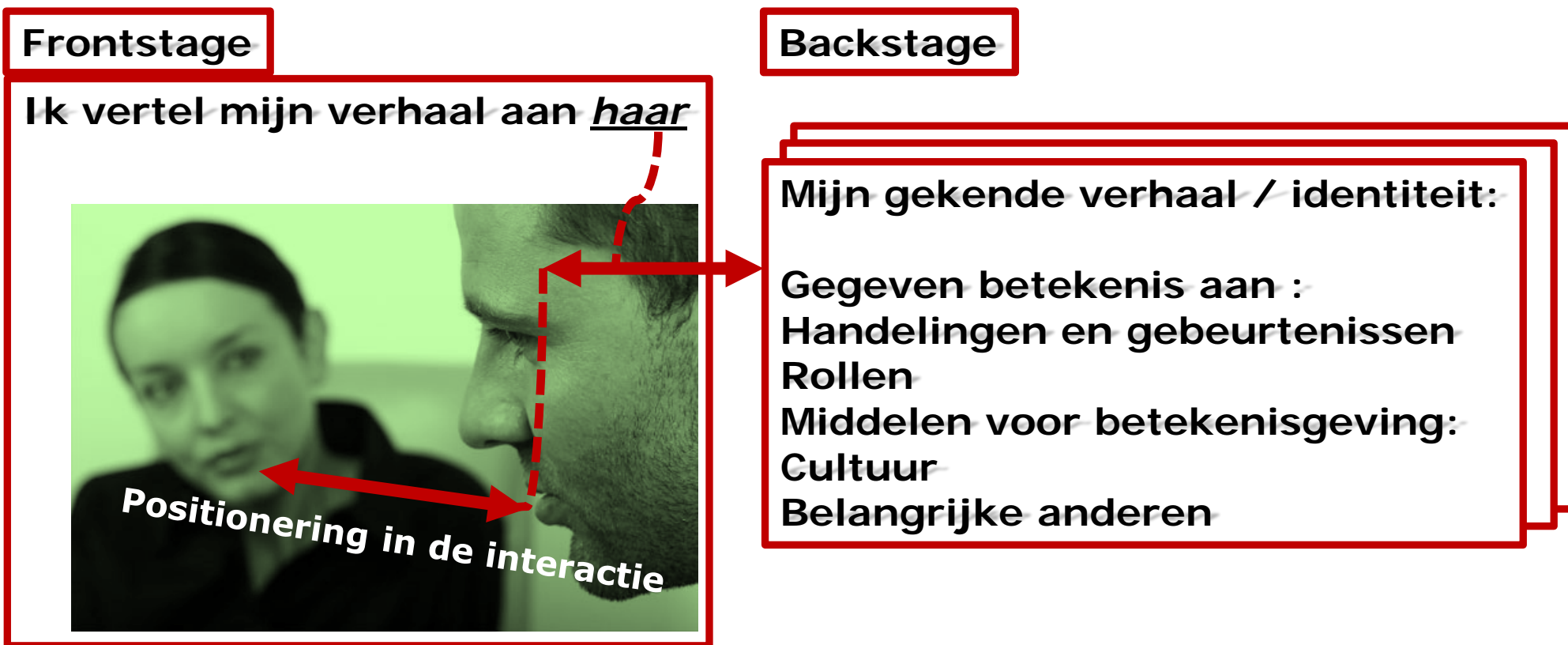

LEVENSVERRHALEN

- Reflecteren onze identiteit en reconstrueren ze tezelfdertijd
- Geven van betekenis aan het bestaan
- Sturen ons gedrag
- Dynamisch proces – perceptie op verleden is een *keuze*
 - *William James: as-if technique*
- 'Grotere' verhalen: (sub)cultuurdragers
- Beperkt gebruikt in criminologisch onderzoek

IMPRESSIEMANAGEMENT

identiteit en interactie zijn 2 kanten van 1 medaille

Methodiek

- Brabantse en Limburgse PI's
- Lage bereidheid deelname...
- Vragenlijst
- **Life-story interview** (McAdams, 2008) – 17 respondenten
- Diepte-interviews ex-gedetineerden – 6 respondenten
- Diepte-interviews familie – 8 respondenten (van 6 ex-gedetineerden)
- 13 levensverhalen in analyse (persisters en desisters)

Hoofdstukken van Remco:

1. Jeugd
2. Criminaliteit
3. Kinderen en broer
4. Geboorte dochtertje

PERSISTERS VS. DESISTERS

'... all of the active sample members will almost surely go straight themselves in the near future. They are simply taking longer to do so.' (Maruna 1998, p. 49)

Persisters: 5 respondentent

Desisters: 8 respondentent

Criteria van indeling:

- Uiting wens om te stoppen (niet terug te vallen)
- Assertief handelen om te stoppen
- Mate van delictgedrag in tweede interview

Relaties

1. Huiselijk geweld
2. Gebruikende gezinsleden
3. Criminele gezinsleden
4. 'Verkeerde' contacten
5. Vertrek dierbaren
6. Verlies dierbaren
7. Relatieproblemen
8. Familieruzies
9. Liefdesrelaties
10. Kinderen
11. Steun van familieleden

Werk & inkomen

1. Werk
2. Werkeloos
3. Financiële problemen

Gezondheid

1. Drugsgebruik
2. Alcoholgebruik
3. Gokverslaving
4. Lichamelijke klachten
5. Geestelijke klachten

Persoonlijke ontwikkeling

1. Identiteitsvorming
2. Gemoedstoestand

Woonsituatie

1. Immigratie
2. Dakloos
3. Internaat
4. Ondertoezichtstelling (OTS)
5. Verhuizing
6. Woontraject

Scholing

1. Basisonderwijs
2. Voortgezet onderwijs
3. Vervolgopleiding
4. Cursus en training

Strafrechtspleging

1. Sanctie
2. Pakkans
3. Confrontatie slachtoffer
4. Reclassering

HORIZONTALE ANALYSE

VERTICALE ANALYSE

- **Verantwoording:** omgaan met negatieve ervaringen en falen
 - bekentenis, verontschuldiging, ontkenning, etc.)
- **Agency:** ervaring van zelfeffectiviteit
 - persoonlijk meesterschap, behaalde successen, empowerment, etc.
- **Generativity:** nalatenschap
 - zorg voor anderen, kinderen, productief zijn, geliefd willen zijn, etc.
- **Narratieve strategie:** hoe vertel ik het
 - redemption sequence: "ellende toch ergens goed voor geweest"
 - contamination sequence: "het was achteraf gezien al rot"

McAdams (2008) Maruna (1998, 2006)

Voorbeeld: woonsituatie

Invloedrijke gebeurtenissen die bijdragen aan criminaliteit

<p>Volledige lijst</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aankomst in Nederland (1) - Scholier op internationale privéschool (1) - Terugkeer Marokko (1) - Wonen op braakliggend terrein (2) - Weglopen uit internaten (3) - Ondertoezichtstelling, gesloten inrichting (4) - Beëindiging ondertoezichtstelling (4) 	<p>Subcategorieën</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Immigratie 2. Dakloos 3. Internaat 4. OTS 	<p>Betekenisgeving per subcategorie</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ik kwam op jonge leeftijd naar Nederland. Het was een cultuurschok. Ik heb hier altijd veel weerstand gekregen. Het systeem was tegen me en de rijkdom die anderen hadden was me niet gegund. Ik heb geworsteld met mijn identiteit, in mijn moederland werd ik gezien als toerist. De drang om op een andere manier rijkdom te verkrijgen is er altijd geweest. 2. Ik had een terrein gekraakt. We woonden daar met veel plezier, het werd gedoogd. Het was een alternatief voor de nachtopvang. Die was ellendig en zat vol met verslaafden. Dit was een goed alternatief, maar we kregen geen uitkering. We pleegden onschuldige delicten om aan geld te komen. 3/4. In mijn pubertijd heb ik op verschillende internaten en in een gesloten instelling gezeten (ondertoezichtstelling). Het waren hele vervelende ervaringen. Ik misdroeg mij nooit, maar ik liep altijd weg. Ondanks een belangrijk inzicht dat ik heb opgedaan tijdens mijn ondertoezichtstelling, werd ik onvoldoende voorbereid om op mijn eigen benen te staan. 	<p>Code</p> <p>1. VE6, VE8, AG1-</p> <p>2. RE5, AG3</p> <p>3/4. VE8, NS1, AG1, AG3-</p>
---	--	--	--

Invloedrijke gebeurtenissen die criminaliteit afremmen

<p>Volledige lijst</p> <p>+ Woontraject geen succes, maar hoop voor de toekomst</p>	<p>Subcategorieën</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Woontraject 	<p>Betekenisgeving per subcategorie</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Het laatste deel van mijn detentie zou ik doorbrengen in een traject van begeleid wonen met toezicht. Ik had wat moeite met mijn vrijheid en een vriendin die niet helemaal meewerkte. Ik heb me niet volledig aan de regels van het toezicht gehouden en ben weer terug in detentie geplaatst. Dat was een tegenslag. Over de toekomst ben ik echter zeer hoopvol, want het koken en werken ging mij goed af. Na detentie neem ik weer deel aan hetzelfde traject, dat ik nu vermoedelijk beter en sneller zal kunnen doorlopen. 	<p>Code</p> <p>6. AG3-, AG3</p>
--	---	---	--

RELATIES (1)

Dominant in alle verhalen zijn negatieve/traumatische ervaringen in jeugd...

- Huiselijk geweld
- Scheiden van ouders (of worden gescheiden van ouders)
- Sterfgevallen
- Immigratie
- Etc.

Persisters:

1. Meer problemen en minder waardering gezonde relaties
2. Grotere invloed op verslaving en delinquent handelen
3. Minder in slachtofferrol bij huiselijk geweld (agency)
4. Goede situaties/gebeurtenissen leiden tot criminaliteit (agency, generativity)
5. Minder generativity

RELATIES (2)

- Beide: geen verantwoordelijkheid voor problemen, zelden spijt van eigen handelen!
- Desisters: podium meer gedeeld met (belangrijke plek voor) anderen
- Persisters: onbegrensd, blijven hangen in relatieproblemen en andere foute keuzes

PERSOONLIJKE ONTWIKKELING

- Identiteitsvorming
- Gemoedstoestand
 - Angst, spijt, schaamte en verantwoording

Persisters: ontwikkeling draagt bij aan criminaliteit

Desisters: ontwikkeling draagt bij aan afzien

STRAFRECHTPLEGING

Invloed justitiële interventies lijkt beperkt...

- Effecten sancties
 - Remmen (pakkans)
 - Moedigen aan (criminaliserende effecten detentie)
- Reclassering
 - Functie onduidelijk
 - Positief of negatief effect
- Detentie
 - Verschillend ervaren
 - Desisters: rust, bezinning en structuur (redemption sequence)

Persister

'(...) ik heb wel een tijdje gehad dat ik me eigen iedere week moest melden bij de reclassering. Maar uh, dat heb ik ook vier keer gedaan. Ik had zoiets van ik zie hier het nut niet van in uh. Ja, kijk als die man nou zulke slechte dossiers over mij schrijft. En uh, dan heb ik zoiets van uh, flikker maar op. Ga iets anders doen of zo.'

FAMILIE: ONGEHOORDE KRACHT

- Alle familieleden bereid steun te bieden (bezoek, geld, huisvesting, huiselijkheid)
- Verwachting en meer voorwaardelijke steun desisters
- Onvoorwaardelijke steun persisters
- Nauwelijks betrokken bij detentie en nazorg (familieleden 'alleen' in hun worsteling)
- Grote kloof tussen verhalen persisters en familieleden

- **Familielid van een desister:**

- *'Nee, het is gewoon mijn broer, hij heeft daar zijn straf gedaan en of hij dan het delict gedaan heeft of niet, dat maakt niet uit. Hij is voor iets veroordeeld (..) Maar hij zegt dat ie het nou weer beter wil gaan doen. Nou ja, dan ja... Dan vind ik het niks meer als normaal dat je dan gewoon weer uh, met iemand verder wil uh... ja. Als ik hem daar op een of andere manier mee kan helpen, dan doe ik dat. (...) ik heb ook mijn eigen leven en mijn eigen gezin en uh, daar mag hij een deel van uit maken, maar dan moet ie gewoon laten zien dat ie mee kan draaien en normaal kan zijn. Dan kan ie ook weer normaal contact hebben, hier is ie altijd welkom. (...) Hij heeft er behoefte aan in een gezin geaccepteerd te worden. Dat hij weer zegt van ja, dat we echt broers zijn.'*

Advies van familie van een persister:

'Probeer hem zoveel mogelijk te ondersteunen, laat 'm in ieder geval niet vallen. (..) 'Ik ga d'r ook expres nie tegenin, want dan verbreekt ie gewoon het contact. Dan heb ik gewoon geen contact meer. Nee. Dan hoor ik helemaal niks meer. Nee. Dan krijg je gewoon vandaag of morgen de politie aan d'n deur: Nou, we hebben hem daar en daar gevonden. En ik wil wél dat ik contact met hem behoud.'

ALGEMENE CONCLUSIE

Sociaal kapitaal heeft in de **eigen betekenisgeving** de grootste invloed op criminaliteit

Kleine verschillen persisters vs. desisters:

- Levensgebeurtenissen
 - Persisters meer negatieve ervaringen
- Codering
 - Desisters iets meer generativity

Grotere verschillen persisters vs. desisters:

- Motivatie
 - Desisters doorzettingvermogen, inventiviteit en hoop...
- Persisters minder gestructureerd verhaal
- Persisters blijven hangen in slechte keuzes
- Desisters geven ruimte aan anderen in het verhaal

AANBEVELINGEN

- Nazorgbeleid handhaven (wonen, werk, inkomen, zorg, ID)
- Aandacht voor sociale netwerk binnen en na detentie...

- Voorkomen is beter dan genezen...
 - Preventie en alternatieve sancties
 - Sociaal netwerk
 - Huiselijk geweld
 - School

- Reclassering:
 - Verduidelijk functie
 - Aandacht voor huiselijk geweld
 - Betrek familie...
 - Levensverhaal als instrument

- **Op verhaal komen**

Desister over nazorg:

‘(...) als iemand lang heeft vastgezet en vooral daarvoor een hele turbulente periode heeft gehad, moeten ze die wat meer tijd gunnen...’

BESCHOUWEND

- In onze 'grote samenhangende verhalen' geen ruimte voor 'fragmensen'
- Dominante discours van de 'normale' vs 'abnormale' mens (Foucault): de inconsistente mens rijmt niet met de wens naar regulering, voorspelbaarheid en controle.
- 'Heft in eigen hand' dekt de lading maar gedeeltelijk. Denken op basis van deze termen kan onbedoeld de kansen van justitiabelen op normalisering beperken!